

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Борис Владимиров Велчев, преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски”, за дисертационния труд на Наталия Георгиева Иванова, докторант на самостоятелна подготовка в СУ „Св. Климент Охридски” на тема „Престъпления против правосъдието в Република България” /за получаване на образователната и научна степен „доктор“ по специалност „Наказателно право” от професионално направление 3.6. „Право”/

Наталия Иванова е родена през 1977 година в гр. Лом. Висшето си юридическо образование е завършила през 2000 година в УНСС с отличен успех. В продължение на шест години е била хоноруван асистент в УНСС където е преподавала основи на правото, финансово право и дипломатическо и консулско право. Преподавала е и в Техническия университет.

Наред с академичната си дейност, тя има и практически опит като консултант в адвокатска кантора.

Дисертантката ползва руски и френски език.

Тя има четири публикации по темата на дисертацията и е изнесла два научни доклада – върху актуални проблеми на наказателното правосъдие и върху наказателноправната защита на правосъдието.

Представеният за рецензиране труд беше обсъждан на два пъти в катедрата по наказателноправни науки. Голяма част от направените забележки и препоръки бяха отчетени от авторката. В резултат от допълнително положените усилия, трудът беше съществено подобрен.

Обемът на дисертационния труд надхвърля 280 страници, като са използвани множество научни източници – основно от български и руски автори.

Убедено мога да заявя, че трудът е израз на самостоятелните усилия на дисертантката и представлява оригинално съчинение. Авторефератът също е оформен според правилата.

В структурно отношение работата е разделена на въведение, три глави и заключение. Избраната структура е позволила пълноценно да се представи системата на престъпленията против правосъдието. В първата глава освен историческия преглед, „пред скоби” са изведени общите особености на престъпленията против правосъдието с оглед техния обект, субект, обективна и субективна страна. Анализирани са предвидените в закона наказания за тези престъпления. По новаторски начин е разгледано взаимодействието между материалното и процесуалното право, основано на „специфичната ориентираност на престъпленията против правосъдието”. Тези престъпления са разгледани в контекста на основните принципи на наказателния процес. Този оригинален подход на авторката е придал на труда и известна интердисциплинарна насоченост.

В края на първа глава, приносен характер може да се открие в очертаната система на престъпленията против правосъдието

Втората глава е посветена на общите /недлъжностни/ престъпления против правосъдието. Внимателно, коректно и аналитично са разгледани всички състави на такива престъпления. Авторката очевидно добре познава съдебната практика, което ѝ е позволило да бъде и обосновано критична на места. Съдържанието на тази глава по необходимост е предопределило тя да бъде с най-голям обем. Същевременно, това не води до нарушаване на вътрешната хармония на труда. Направените сравнения между състави на сходни престъпления против правосъдието не само са позволили да бъдат открити техните основни особености, но и добре са

очертали приложното поле на всеки състав. Като цяло, съдържанието на втората глава убедително показва способността на авторката за провеждане на задълбочен научен анализ.

Същият грижлив стандарт на анализа е приложен и в третата глава, която разглежда длъжностните престъпления против правосъдието. Подробно и в критичен план е разгледана съдебната практика, както и сравнително оскъдната литература, посветена на разгледаните въпроси.

В заключението са обобщени основните теоретични изводи на дисертантката.

Те обхващат осем основни извода, не всички от които имат характера на значими теоретични обобщения, но коректно отразяват направения анализ. Сред тях ми се иска да открия извода за необходимостта от функционални и санкционни механизми за превенция на престъпленията против правосъдието. Работата би спечелила, ако този иначе несъмнено верен извод бъде развит с повече конкретика, особено в частта за функционалните механизми.

Очертани са и редица предложения *de lege ferenda* - както свързани с отделни състави на престъпления против правосъдието, така и с необходимостта от обособяването на нова глава в НК, посветена на тези престъпления. В повечето случаи, авторката предлага и конкретни текстове на съответните разпоредби, а на места само очертава рамките на потенциални нови състави. Не всички предложения могат да бъдат еднозначно определени като сполучливи, но за повечето от тях е налице аргументирана обосновка. Добре би било тя да бъде допълнително засилена преди евентуалното издаване на труда.

Определено достойнство на работата виждам в поемането на предизвикателството да се предложат промени в съдържанието на наказателната репресия при престъпленията против правосъдието. Посоченото в третата точка ми се струва спорно, но като цяло подходът да

се оцени видът на санкциите, които биха направили противодействието на тази престъпност по-ефективно, трябва да бъде оценен положително.

Дисертационният труд би спечелил, ако финалът на заключението – предложения за други мерки /без наказателноправен характер/ бъде преработен с оглед на още повече конкретност. Това в определена степен е направено в сравнение с първоначалния вариант на труда, но все пак ми се струва, че този важен подход на авторката – да препоръча и други мерки /извън наказателните/ за превенция и противодействие на престъпленията против правосъдието, може да бъде допълнително доразвит. Някои от предложенията – напр. за създаване на нарочни отделения за разглеждане на престъпления против правосъдието в Специализирания съд трудно могат да бъдат убедително защитени.

Езикът на дисертационния труд е добър. Изложението е четивно, като научните тези на авторката като цяло са убедително аргументирани. Може да се каже, че систематизираните в автореферата научни задачи са били изпълнени. Авторката показва увереност в научното търсене, подхожда аналитично и критично към съдебната практика, както и към научната литература по темата. Тъй като проблематиката на престъпленията против правосъдието не е била предмет на обстоен научен анализ в продължение на много години, това е дало на авторката творчески простор и възможността сама да предложи оригинални решения. Трудът на колежата Иванова надгражда научното осветляване на престъпленията против правосъдието, последната монография върху които е издадена преди 35 години.

Темата на дисертацията е без съмнение актуална. Изводите от дисертацията, обобщени в заключението, са добре аргументирани. Повечето от тях в синтезиран вид отразяват приносните моменти в дисертацията. Бих искал специално да подчертая, че съм солидарен с

изводите на авторката за основните приносни моменти в дисертацията ѝ, изложени в автореферата.

Би било справедливо списъкът на научните приноси да бъде допълнен с редица от направените от нея предложения *de lege ferenda*, които по моя преценка обективно биха подобрили правната уредба на престъпленията против правосъдието. Този извод е особено валиден за предложенията ѝ за допълнения и изменения в съставите на лъжесвидетелството, които искам специално да подчертая с оглед на приносния им характер. И идеята за промяна в изпълнителното деяние на лъжесвидетелството /”заяви неистина”/ и идеята за тежко наказуем състав за лъжесвидетелство срещу имотна облага могат да бъдат оценени високо. Макар и в по-малка степен изводът за приносен характер важи и за предложените изменения в съставите по чл. 293а НК и чл. 296, ал. 1 НК, както и предложените изменения в съставите на личното укривателство. Вече имах повод да го посоча, но искам още веднъж да отбележа като приносен подходът на авторката да разгледа материалноправната проблематика във връзката ѝ с наказателния процес. В тази връзка, разглеждам като принос и идеята да се даде ново легално определение на понятието „свидетел”.

Мисля, че може да бъде подкрепено съдържанието на новата точка в чл. 93 НК, предложена за легално определение на „технически запис”. Друг е въпросът, дали е оправдано в чл. 93 НК да се дава легална дефиниция на понятие, използвано на едно единствено място в НК.

Обичайно дисертацията е първото сериозно научно съчинение на всеки млад автор. Като всяко първо произведение и предложеният за рецензиране дисертационен труд има своите неизбежни несъвършенства – и в структурата, и в езика, и в обосновката на някои предложения за промени в законодателството. Обичайно е в рецензията да бъдат отразени и критични бележки. В конкретния случай техният брой не е голям, тъй

като дисертантката вече се е съобразила с основната част от направените препоръки на предходните обсъждания на труда ѝ в катедрата. Това е причината да не ги посочвам конкретно, още повече че те по никакъв начин не биха се отразили върху общата положителна оценка на дисертационния труд. Друг е въпросът, че преди издаването на дисертацията, тя може да претърпи още една редакция.

Представеният дисертационен труд на колежата Наталия Иванова на тема „Престъпления против правосъдието в Република България” изцяло задоволява всички изисквания на закона за получаване на образователната и научна степен „доктор”, поради което правя предложение до научното жури тази степен да ѝ бъде присъдена.

проф. Борис Велчев